

ня первісток. Ремонтних телиць одержують від краших, перевірених за продуктивністю та племінною цінністю корів, для чого у племінне ядро їх відбирають 65—70%. В структурі стада корови 3—4-річного віку повинні становити 33—35%.

Для полегшення розподілу тварин у племінну й виробничу групи ми розробили 75-бальну шкалу комплексної оцінки корів. В основу покладено дані тривалих спостережень за динамікою живої маси, молочності та оцінкою екстер'єру тварин типу санта-гертруда (табл. 4).

Користуючись цією шкалою, у племінне ядро ми виділили корів з оцінкою 60—75 балів, у виробничу групу — з 30—59, а з оцінкою нижче 30 балів та ялових вибраковували із стада.

При сумарній оцінці корів враховували їх відтворну здатність (племінна корова повинна давати щороку теля).

Основним у створенні м'ясного скотарства є формування високопродуктивних чистопородних та помісних стад з використанням плідників-поліпшувачів, перевірених за власною продуктивністю і якістю потомків, одержаних при внутріплінійному розведенні та при міжплінійних кресах.

Нині племінна робота зводиться не тільки до створення високопродуктивних стад, а й до можливості спрямування відбору та підбору на поєднуваність у створюваних тварин високої продук-

тивності із спадковою придатністю до нової технології в умовах безпасовищного утримання.

Ефективність відбору залежить від інтервалу між поколіннями, успадкування та фенотипової мінливості ознак. Важливим завданням є скорочення інтервалу між поколіннями, чого можна досягти раннім використанням тварин та інтенсивним відбором. Тому необхідно створити такі типи тварин м'ясних порід, від яких бугайців за власною продуктивністю можна випробувувати у 8—9 міс, а за якістю потомків у віці 12—13 міс з тим, щоб плідотворне парування телиць проводити у 14—15 міс.

Висновки. При створенні нових типів, порід та породних груп м'ясної худоби на різних етапах селекційно-племінної роботи необхідно використовувати прогресивний, стабілізуючий та диструктивний відбір.

У племінних стадах основним методом є чистопородне розведення із застосуванням однорідного підбору. Для створення нових ліній та споріднених груп і помісних стад за допомогою схрещування на перших етапах селекційно-племінної роботи застосовують різномірний підбір з метою одержання більш цінних поєднань.

Різні варіанти відбору та підбору в селекційно-племінній роботі дають змогу створювати в стадах м'ясної худоби тварин бажаного типу з високими племінними та господарськими якостями.

Одержано редколегією 14.09.81

УДК 637.512.7

СПАДКОВІ ВІДМІННОСТІ ХІМІЧНОГО СКЛАДУ І ПОЖИВНОЇ ЦІННОСТІ РІЗНИХ ВІДРУБІВ ТУШ БУГАЙЦІВ ЧЕРНІГІВСЬКОГО ТА ПРИДНІПРОВСЬКОГО ТИПІВ

В. Ю. НЕДАВА, д-р с.-г. наук

Г. О. ГУМЕНЮК, канд. біол. наук

Н. В. ЧЕРКАСЬКА, канд. с.-г. наук

УкрНДІ розведення і штуч. осіменіння велик. рогатої худоби

Для всебічної характеристики виведених недавно чернігівського і придніпровського типів м'ясної худоби за якісними показниками м'ясної продуктивності провели дослідження хімічного складу і поживної цінності окремих

відрубів туш бугайців, забитих у віці 18 міс. Відомо, що м'якули тварин, яким мають неоднакове навантаження в різних ділянках тіла, різняться між собою за хімічним складом і поживною цінністю. Генетичну природу цих відмін-

1. Хімічний склад м'яса різних відрубів туш, % на натуральну вологу (n=12, M±m)

Сорт відрубів туші	Загальна волога	Жир	Білок	Калорійність 1 кг м'яса, ккал
<i>Придніпровський тип</i>				
Перший сорт:				
задня частина	73,3±0,84	5,8±0,4	17,4±0,1	1601,5±28,4
спинний відруб	69,6±0,90	9,7±0,9	17,5±0,3	1939,6±88,7
грудина	66,9±0,80	12,9±0,6	17,5±0,2	2199,3±45,3
Другий сорт:				
лопатковий відруб	73,3±0,3	6,1±0,4	17,7±0,1	1636,2±30,2
плече	73,5±0,8	5,5±0,8	17,5±0,3	1633,5±67,3
пахвина	71,5±0,8	8,4±0,9	17,3±0,4	1748,5±99,9
Третій сорт:				
заріз	73,9±0,7	5,9±0,9	17,5±0,2	1390,5±25,5
рулька	76,5±0,3	1,8±0,2	18,5±0,4	1225,5±36,8
голінка	76,9±0,3	2,1±0,2	18,8±0,2	1271,1±40,5
<i>Чернігівський тип</i>				
Перший сорт:				
задня частина	72,1±0,4	6,7±0,6	17,6±0,4	1639,2±46,1
спинний відруб	71,1±0,7	9,0±0,5	17,4±0,5	1874,7±49,5
грудина	68,2±0,8	11,5±0,4	17,1±0,3	1926,6±83,9
Другий сорт:				
лопатковий відруб	72,9±0,4	6,5±0,5	17,7±0,2	1754,8±30,6
плече	73,08±0,5	5,2±0,4	17,2±0,3	1455,9±69,3
пахвина	72,3±0,4	6,7±0,2	17,1±0,2	1554,3±51,9
Третій сорт:				
заріз	75,0±0,5	4,6±0,4	17,5±0,3	1366,5±53,2
рулька	76,0±0,3	2,2±0,2	18,0±0,2	1235,0±36,7
голінка	76,7±0,3	2,5±0,3	18,1±0,2	1268,3±42,3

ностей можна встановити при зіставленні туш тварин двох порівнюваних типів.

Методика досліджень. Для досліджень використали туші півторарічних бугайців чернігівського і придніпровського типів, вирощених при достатній годівлі в господарствах Київської і Черкаської областей. Оброблені з дотриманням відповідної технології туші забитих бугайців витримували в холодильній камері при температурі 0—4°С протягом доби, після чого розрубували їх на дев'ять частин згідно з ГОСТ 7595—55. М'якоть кожного відрубів пропускати через м'ясорубку і відбирали середню пробу для аналізу. В пробах визначали хімічний склад (загальну вологу, жир, білок), а також вміст повноцінних і неповноцінних білків.

Результати досліджень. Дані хімічного складу і калорійності м'яса з різних відрубів туш бугайців чернігівського і придніпровського типів свідчать, що за вмістом загальної вологи і жиру в м'ясі між ними існують істотні від-

мінності (табл. 1). Так, між показниками загальної вологи м'яса третього сорту порівняно з першим і другим сортами вона перебувала в межах 2,6—6,0%, що статистично вірогідно ($t_d=3,0-8,0$). Значні відмінності за показниками загальної вологи і вмісту жиру в м'ясі встановлено між окремими відрубками. Особливо це стосується м'яса першого сорту, в якому відруби грудини і спини порівняно із задньою частиною містять значно менше загальної вологи і набагато більше жиру. Ця закономірність чіткіше виражена у бугайців придніпровського типу. Встановлені відмінності хімічного складу м'яса з різних відрубів туш перебувають у відповідності з показниками його калорійності, які зростали з підвищенням вмісту жиру. За вмістом білка м'ясо з різних відрубів туш забитих бугайців практично не різнилось, проте за співвідношенням у них повноцінних і неповноцінних білків спостерігались значні відмінності (табл. 2). Найбільше повноцінних білків містилось у відрубках спи-

Сорти відрубів туші	Білки, %		Білково-якісний показник	Ніжність, см ² /гр N
	повноцінні	неповноцінні		
<i>Придніпровський тип</i>				
Перший сорт:				
задня частина	67,9±2,5	32,1±2,5	2,28±0,11	274,9±3,1
спинний відруб	69,5±2,5	30,5±2,5	2,58±0,27	261,5±2,1
грудина	63,7±1,4	36,3±1,4	1,89±0,10	263,2±1,9
Другий сорт:				
лопатковий відруб	65,1±2,6	34,9±2,6	2,31±0,10	276,6±3,5
плече	64,8±3,4	35,2±3,4	2,21±0,27	275,4±4,0
пахвина	62,8±2,4	37,2±2,4	1,8 ±0,25	251,6±10,5
Третій сорт:				
заріз	63,6±2,5	36,4±2,5	2,08±0,11	253,4±3,5
рулька	37,9±2,4	62,1±2,4	1,21±1,20	205,2±4,1
голінка	37,8±3,7	62,2±3,7	1,24±1,32	196,6±2,6
<i>Чернігівський тип</i>				
Перший сорт:				
задня частина	66,4±2,4	33,6±2,4	2,18±0,18	247,8±5,4
спинний відруб	67,8±2,3	32,2±2,3	2,4 ±0,16	269,0±2,8
грудина	63,6±2,2	36,4±2,2	1,64±0,08	239,9±6,35
Другий сорт:				
лопатковий відруб	65,2±1,2	34,8±1,2	2,10±0,2	256,2±3,5
плече	64,5±3,7	35,5±3,7	2,05±0,30	231,8±2,4
пахвина	61,5±2,7	38,5±2,7	1,81±0,30	249,05±3,6
Третій сорт:				
заріз	61,7±2,3	38,3±2,3	1,94±0,15	237,2±3,4
рулька	31,7±2,4	68,3±2,4	1,28±1,35	201,0±2,4
голінка	35,3±2,1	64,7±2,1	1,18±1,60	189,0±2,3

ни і задньої частини туші, а найменше — у рульці і голінці. Встановлено також, що плечовий і особливо лопатковий відруби м'яса, які за ГОСТ 7595-55 належать до другого сорту, порівняно з грудиною мають значно краще співвідношення повноцінних і неповноцінних білків. З урахуванням цього, як зазначив В. С. Антонюк (1975), віднесення м'яса грудини до першого сорту недостатньо обґрунтоване. Логічно плече-лопатковий відруб вважати першим сортом.

Так само змінювався білково-якісний показник, який означає відношення незамінної амінокислоти триптофану до оксипроліну. В мінливості показників ніжності м'яса окремих відрубів туші чітких закономірностей не спостерігалось. У тушах бугайців придніпровського типу найвищі показники ніжності мало м'ясо із відрубів задньої

частини, лопаткового і плечового, бугайців чернігівського типу — спинного і лопаткового. Слід зазначити, що м'ясо усіх відрубів туш бугайців придніпровського типу виявилось ніжнішим, ніж бугайців чернігівського типу.

Висновки. Окремі відруби туш бугайців порівнюваних типів різняться між собою за хімічним складом і калорійністю, яка зростає з підвищенням вмісту жиру. З пониженням сортності м'яса вміст загальної вологи в цьому збільшується.

Встановлено підвищений вміст протеїну у відрубах, які за ГОСТ 7595-55 належать до третього сорту, проте в цих відрубах дві третини протеїну становлять неповноцінні білки.

Всі відруби туш бугайців придніпровського типу порівняно з чернігівським мають кращі показники ніжності м'яса.

Одержано редколегією 2.06.81.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЕДЕННЯ НОВОЇ ЧЕРВОНО-РЯБОЇ ПОРОДИ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ

В. П. БУРКАТ, канд. с.-г. наук

УкрНДІ розведення і штуч. осіменіння велик. рогатої худоби

Більшість методик виведення нових порід постулює кінцеву породну структуру у вигляді хоча б приблизних часток крові тварин вихідних порід. Проте одна й та ж порода у відповідних регіонах складається з тварин різних генотипів.

Наприклад, за внутріпородною структурою симентальська порода нашої країни надто неоднорідна, оскільки вона створювалася за рахунок поглинального схрещування місцевої худоби з швейцарськими сименталами. При цьому аборигенною худобою в різних регіонах були сіра українська порода, великоросійська, сибірська, гірська карпатська худоба, якутська, червона польська та ін.

Дослідники виділяють різні внутріпородні типи симентальської худоби: сичовська порода, степовий тип, українська симентальська, привольська, приуральська, сибірська, симентали Далекого Сходу і півночі. Навіть при такому детальному поділі єдиного українського типу сименталів не існує, бо контрастно різняться між собою тварини прилуцько-тростянецької, переяславської, передгірської, степової зон і худоба, яку розводять у цукрорадгоспах.

Отже, і тепер, коли діє єдина структура заводських ліній з широким міжзональним обміном плідниками і спермою, не можна говорити про хоча б умовну однорідність цієї породи. Навіть така ознака, як масть, неоднакова для всієї породи. У ній є тварини полого-рябі і червоно-рябі, причому пігментовані плями бувають великими суцільними, а бувають дрібними.

Враховуючи поширення симентальської породи у контрастно різних природно-кліматичних умовах країни, різні можливості відтворення лінійного і кросбредного племінного матеріалу, використання плідників-поліпшувачів та інші фактори, ми пропонуємо при виведенні на основі симентальської нової вітчизняної червоно-рябої породи застосовувати принципіально новий підхід у селекційному процесі. Зокрема, не вести всюди відтворне схрещування з

участю всіх вихідних порід, не визначати задалегідь кінцевої структури для всього масиву породи, а спочатку створити мікропопуляції, що складаються з різного генетичного матеріалу. Мікропопуляції можна формувати на основі традиційного чистопородного розведення симентальської худоби, а також відтворного схрещування червоно-рябих голштинно-фризів і сименталів; монбель'ярдів і сименталів; червоно-рябих голштинно-фризів, монбель'ярдів і сименталів; айрширів і сименталів; монбель'ярдів, айрширів і сименталів та червоно-рябих голштинно-фризів, айрширів і сименталів.

У майбутньому деякі з цих генотипів виявляться вдалим для відповідних регіонів, деякі — невдалим. Необхідно враховувати, що жирність молока голштинно-фризів невисока, монбель'ярдів часто мають слабкі кінцівки і полмастію, айршири значно зменшують живу масу і погіршують м'ясні якості помісної худоби.

У кожному генотипі формуються внутріпородні заводські лінії. Дальше схрещування їх між собою дасть змогу виявити вдалі поєднання, апробувати різні лінії у різних умовах. Якись з них домінуватимуть у породі, стануть загальнопородними (як, наприклад, лінія Мергеля), якись не матимуть таких особливостей. Таким чином, йдеться про гнучку, змінювану з часом структуру окремих зональних типів і породи в цілому, про те, що не може бути й мови про стабільні частки крові вихідних порід — вони весь час перебуватимуть у динамічному стані.

У квітні 1981 р. розроблено проект програми виведення нової породи, у якому передбачено відповідні орієнтовні поєднання вихідних порід і вимоги до окремих генотипів (див. таблицю).

Як краще побудувати роботу по виведенню нової породи в базових господарствах, у цінних заводських стадах симентальської породи?

На нашу думку, необхідно спочатку відібрати чистопородних корів і телиць провідних заводських родин сименталь-